

9.ZENBAKIA-2022-URTARRILA

GUKA

MIKEL KAZALIS ETA XABIER LIZASO

**MUSIKAK
BIZI DITU**

Euskararen plaza gara,
herriaren irudia eta
komunitatearen ahotsa

**HEDABIDEKIN
ERE BAI**

PRESENTZIA HANDIAK

IÑIGO GAITON

Klarinete eskolak hartzen ari nintzen batean, 6 urterekin-edo, ikasgelako atea jo zuten. Musika eskolako zuzendaria zen, eta nire orduko irakasleari, Anari, enkarguren bat eman nahi zion. Instrumentua jotzeari laga nion une batez, bi helduek haien kontuez hitz egin zezaten.

Agurtu aurretik, niri zuzendu zidan begiratua zuzendariak. Xabier Lizaso zen. "Iñigo, animatuko al haiz Gabonetako oporren aurretik emango dugun kontzertuan jotzera?", galdegin zidan era adeitsuan. Aste gutxiren bueltan, oso urduri eta triapak lehertu beharrean, jendaurreko nire lehen emaldia jo nuen Elizan, gainontzeko ikaskide eta gurasoen aurrean.

Hamahiru urte beranduago, 19rekin, eta orduan ere abenduan, beste mota bateko kontzertu batean bilatu nuen nire burua: Elizan beharrean, sanikolasetan Orioko moilan jartzen zuten txosnan; klarinetaarekin

aspertuta, eskuetan gitarra elektrikoa nuen ordurako. Arrautz Ustelak taldearekin, Anestesiaren telonero izateko aukera izan genuen. Jendetza bildu zen karpa txuriaren azpian (haien jarraitzaile sutsuak gehienak, jakina) eta, lanbro artean, nahastuta gogoratzen ditut oholtzan izandako bizipenak. Mikel Kazalisen Marshall mitikoaren aurrean jo nuen, oso urduri eta triapak lehertu beharrean orduan ere.

Azaldutako esperientzietan, biei errespetu handia zor zitzaie iruditu zitzaidan. Lizaso herritik ezagutzen nuen, eta ordurako banekien nazioartean ibilitako pianojolea zela. Elizan organoa jotzen ere ikusi izan nuen inoiz, eta umeon begietatik erreparatuta, musika eskolako zuzendaria zela jakiteak

Musikarekiko gaztetako pasio eta grina bera mantentzen dituzte Lizasok eta Kazalisek

ere ematen zion aparteko seriotasun puntu bat. Ez zen edonor.

Kazalisen kasuan, txosnetako kontzertuetan ikusi nuen zuzenean aurrenekoz, eta eszenatokiko animalia bat zen: bere itxura, gitarra jotzeko estilo indartsua, Anestesiaren soinu basatia... Publikoa erotu beharrean jarri zuten, eta nahasmen haren erdian bizitzeko jaioa zirudien berak. Gainera, ordurako asko miresten nuen Negu Gorriakekin egina zuena.

Bi musikariak parean eta pareko jartzeko aukera eman dit ofizioak orain. Berriketaldi ederra izan genuen elkarrekin, eta biek argi laga zuten: musikarekiko gaztetako pasio bera mantentzen dute oraindik ere. Partitura klasiko bat ikasten bi urtetik gora daramatzala aitortu zigun batek; Anestesiarekin oholtzara igotzeko amorratzen dagoela, besteak.

Umetan eta gaztetan iruditu zitzaidan bezalaxe, biek presentzia handiak izaten jarraitzen dute niretzat. ■

Argitaratzailea: Urolako Komunikazio Taldea

Zuzendaria: Onintza Lete Arrieta

Tirada: 4.700 ale

Enpresa laguntzailea:

DOMUSA
T E K N I K

MUSIKAREN HANDITASUNAK HARRAPATUTA

Xabier Lizaso eta Mikel Kazalis

Euskal rock giroa zertxobait ezagutzen duenarentzat, Mikel Kazalisek ez du aurkezpenik behar. Besteak beste, Negu Gorriak eta Kuraia taldeetan ibilia da zarauztarra, eta egun, oholtza gainean jarraitzen du Anestesiarekin. Beste giro batean, baina musikarekiko pasio berarekin, Xabier Lizasok pianoari lotuta egin du ibilbidea. Kontzertuak emateaz gain, oriotarrak urteak egin ditu musikaren dibulgazioan eta ikerkuntzan murgilduta, Do Re Ni proiektuarekin. Aurretik ez zuten elkarren berri; elkarrizketan gurutzatu dira haien bideak.

Testua: **Iñigo Gaiton**. Argazkiak: **Arnaitz Rubio Aprea**.

Xabier Lizasok (Orio, 1965) eta Mikel Kazalisek (Zarautz, 1968) musika dute bizigai. Nota, kontzertu, melodia eta entseguen artean egiten dute eguneroko bizitza, baina esan daiteke, kontrako muturretan dauden lurralde, eremu edo atmosferetako animaliak direla. Horren froga dira bien gustuak, influentziak eta hiru hamarkadatik gora pilatu dituzten esperientziak. Modu batera edo bestera, musikarekiko sentitzen duten grina zabaltzen dihardute biek; haiekin bi hitz egitea nahikoa da musikak gorputz osoa zeharkatzen diela jabetzeko. Indar beraren eroaleak dira biak. Orioko Arraunetxan

zehaztu da zita, eta logistika kontuak tarteko, areto nagusian beharrean aulki mugikorreko ontzi horien artean egin da elkarrizketa. Benetan kuriosoa da biek han osatzen duten argazkia.

Mikel eta Xabier, ibilbide luzeko musikariak zarete biok. Ba al zenuten elkarren berri hemen elkartu aurretik?

Xabier Lizaso: Ez. Lehen egon gara pixka bat berriketan, eta plazer handia izan da Mikel ezagutzea.

Mikel Kazalis: Niretzat ere bai. Aurretik ez nuen Xabierren berririk. Hona etortzeko proposame-

na jaso ondoren, Interneten bere erreferentziei begira ibili nintzen, eta kikildu ere bai pixka bat; maila handiko musikaria jarri didazue ondoan!

30 urtetik gorako esperientzia duzue biok musika munduan, bakoitzak bere esparruan. Rock giroan ezaguna zara, Mikel, eta Xabier, zu, berriz, musika klasikoaren mundutik zatoz. Atzera salto eginda, haurtzarora, nola hurreratu zineten musikara?

M.K.: Ni, adibidez, musika entzuten hasi nintzen jotzen baino lehenago. Egia esan, etxean beti izan genuen musika giroa, aita oso zalea baitzen. Biniloen primerako bilduma du. Konpositore klasikoak eta blues-a entzuten ziren etxean. Gero, arrebak hasi ziren Beatles, John Mayall, Suzi Quatro, Supertramp eta halakoak entzuten, eta hori ere jaso nuen.

Koskortu ahala, aitak denak sartu gintuen musika eskolan, eta solfeo eta piano eskolak jaso nituen bizpahiru urtez. Egia esan, ez zen izan ilusio berezia egin zidan zerbait, aitaren nahia izan zen gehiago. Aurrerago, 16 urterekin hasi nintzen lagunekin elkartzen eta rocka jotzen.

X.L.: Nigan ere aitaren influentzia handia izan zen. Don Santiago Azurzarekin hasi zen musika ikasten gure aita umetan, Orioko elizan. Urte batzuk aurrerago, aitak eta Orioko beste bi lagunek lan handia egin zuten, herriko jende gehiagok ere musika ikasteko aukera izan zezan. Ofizioz erlojugilea izan arren, musikari ordu asko eman dizkio aitak betidanik.

Haurra nintzela, etxean ez genuen musika asko entzuten, baina aita partiturak idazten (abestien moldaketak egiten) eta pianoa jotzen ikusten nuen. Ni jaio aurretik, herriko otxote bat zuzendu zuen, eta Benito Lertxundi ere askotan izaten zen gure etxean. Horrez gain, amak askotan jartzen zuen irratia, eta Benitoren kantak entzuten ziren tarteka. Etxeko giro hark eragin handia izan zuen nigan.

Noiz sentitu zenuten zuen ordu, indar eta ametsak musikara bideratzeko bulkada?

X.L.: Umetan, etxeko pianoa modu autodidaktan jotzen hasi nintzen. Elizako kantuak eta Benitoren abestien melodiak ikasten nituen nire kabuz. 7 urterekin, abestiak bi eskutara jotzeko gaitasuna nuen. 15 urte-edo izango nituen,

pianoko goi mailako ikasketak egin nahi nituela erabaki nuenean, pianojolea izateko ametsarekin.

M.K.: The Rolling Stones, Status Quo edo AC DC deskubritutakoan sartu zitzaidan arra niri. Rockero haien estetika, gitarra soinu zikin hura... 13 urte betetzerako rockeroa nintzen ni ere. Larruzko txupak erabiltzen genituen, ile luzea, galtza estuak... 13 urtetik 16ra bitarteko tarte musika mota hori entzuten eta talde bat sortzearekin amesten pasatu genuen. Nire lagun batek gitarra jotzen zekien, eta nik pianoa. Rock talde askok pianoa ere bazutenez, nire instrumentua hori izango zela adostu genuen, baina azkenean, neure kabuz, baxua jotzen ikasi nuen.

Modu batera edo bestera, biok duzue oinarri akademikoa. Gaur egun, oraindik ere, musika ikastera musika eskoletara jo edo ez erabakitzeak zalantza asko sortzen ditu jendearengan. Kasu askotan, gurasoek izaten dute galdera hori, seme-alabengan pentsatuz. Zer iritzi duzue?

M.K.: Askotan egin dut gai horren inguruko hausnarketa. Gitarra eskola bat bera ere ez dut jaso nik, eta urte pilo daramatzat jende askoren aurrean kontzertuak ematen. Hiru akordeekin abesti txukunak egin daitezkeela ikasi nuen R.A.M.O.N.E.S. taldearekin, eta nire kasuan,

"Etxean umetan bizitako giroak bultzatu ninduen musika munduan murgiltzera"

"Musikak beste ezer baino gehiago aktibatzen du gure burmuina, lan handia ematen dio"

"Ez dugu benetan ezagutzen musikaren potentziala, uste duguna baino handiago da"

Xabier Lizaso

autodidakta izan naiz instrumentuarekin. Eskolak jaso izan banitu, gauza asko hobeto ikasiko nituzkeen, zalantzarik gabe, baina nire kabuz ibili izanak, gitarra jotzeko estilo propio bat garatzen eta soinu bat izaten lagundu dit.

X.L.: Ni, berriz, oso ondo egokitu nintzen kontserbatorioko dinamikara. Jende askok utzi egiten zituen goi mailako piano ikasketak, baina ez dakit zergatik, nik aurrera egin nuen. Pentsa, lehen urtean, 200 bat ikasle izango ginen Donostian, eta laugarrenean, 30. Autore klasikoen partiturak jotzen ikasi nuen, eta ikaragarri gustatu zitzaizkidan Bach eta Chopin. Ordu asko sartu behar dira haien piezak ondo jotzeko, baina egia esan, haien musika ulertzea naturala egin zait.

Galderari zuzenean erantzunez, arrazoi hau nahikoa iruditzen zait umeak musika ikastera animatzeko: erresonantzia magnetikoetan argi ikusten denez, musikak garunari beste ezerk baino lan gehiago ematen dio. Hau da, musikak onurak sortzen ditu haurren garapen integratzen. Gero, noski, badaude gozamenak eta abar. **M.K.:** Ados nago Xabierrek dioenarekin. Modu inkontzientean bada ere, umetan solfeoa eta pianoa ikasi izana baliagarri izan zitzaizkidan gero baxua edo gitarra modu autodidaktan ikasteko. Ez ziren alferrikakoak izan urte haiek, hala da.

X.L.: Dena den, ume bat musika eskolara bidaltzearen helburuak ez du izan behar partitura konplexuak jotzen ikastea, edo instrumentu batekin trebezia handia hartzea. Inportantea iruditzen zait musikarekiko dugun kontzeptua aldatzea, desikastea, musika delako guk orain arte pentsatu duguna baino zerbait askoz handiagoa. Ez gara ohartzen benetan duen dimentsioaz. Sekulako tresna da edozertarako; lagun dezake terapian, lagun dezake hizkuntzak ikasten, ingeniari edo kirolari hobea izaten. Norberaren garapenari laguntzen dio.

Zuen ibilbideak kontuan izanik, bi kontzepturi buruz galdegin nahi dizuet: diziplinari eta gozamenari buruz. Mundu akademikora lotzen da askotan diziiplina, baina Mikel, Negu Gorriakekin edo Anestesiarekin egindakoa kontuan hartuta, lan handia egongo da atzean; ziurrenik, jende askok rockarekin

lotzen ez duen lan, konstantzia edo dedikazio bat.

M.K.: Bai, noski. Anestesia bada adibide on bat. Musika gogorra da, eta zenbaitentzat zaratara bakarrik izango da. Lehen entzunaldian sinplea eman dezakeen arren, jotzerako garaian exijentea da oso, zehaztasun handia eskatzen duelako. Abesti batzuk oso azkarrak dira, eta astero entsegurik egiten ez badugu, akabo! Ez dugu funtzionatzen.

X.L.: Kirolarien modukoak gara. Futbol talde batek entrenatzen ez badu, agur... Taldekideen bat aldatuz gero ere, taldea hankaz gora jar daiteke.

M.K.: Gure kasuan, duela 30 urteko kide berak izaten jarraitzen dugu. Jo eta jo ibili behar dugu, sasoi edo bizitasun hori mantentzeko; adinean aurrera egin ahala, gero eta gehiago. Exijentzia ere handiagoa da. 20 urterekin, ez genion garrantzi handirik ematen hobeto edo okerrago jotzeari, baina orain bai.

Bestalde, soinu teknikari ere lan egiten dut, eta esperientziak argi erakutsi dit: talde batek soinu ona izan nahi badu, taldekideek eman behar dute %90. Alegia, ondo jotzea oso garrantzitsua da. Gero, ehuneko beste hamarra, soinu teknikariak edo baliabide teknikoek hobe

"Kontzertuak emateagatik dirua irabaztea oparia da, baina ondo pasatzea dago oinarrian"

"Musika komunikaziorako tresna izugarria da, emozioak astintzen ditu"

"Katarsiak sortzen dira kontzertu askotan, terapia funtzioa betetzen dute emanaldiek guretzat"

Mikel Kazalis

dezakete, baina lehenetsi behar da ondo jotzea, garrantzia eman behar zaio horri. Horrela esanda erraza dirudi, baina ez da beti betetzen, horrek lana eta dedikazioa eskatzen baititu.

X.L.: Bat nator Mikelek dioenarekin. Begira, oraintxe, bi urte eta hiru hilabete daramatzat Ravelek sortutako pieza bat ikasten: *Gaspard de la nuit*. Bere helburua zen munduko piano pieza zailenetakoa sortzea, eta oso exijentea da; sasoiko egotea eskatzen dio musikariari, puntu-puntu. Hil baino lehen ondo jotzen ikasi nahiko nuke! Kar-kar-kar...

Hainbeste entsegu eta praktika orduren atzean, gozamenak behar du oinarria derrigorrean.

M.K.: Ondo pasatzea izaten da Anestesiako taldekideekin elkartzeko motibazio nagusia. Ikaragarri gozaten dugu entseguetan egiten ditugun orduetan. Pandemiaren ondorioz kontzertu dezente geratu zitzaizkigun bertan behera, baina lokalean elkartzeko jarraitu genuen, hori delako gure pasioa eta gehien gustatzen zaiguna. Zorionez, gaur egun ordaindu egiten

digute kontzertuak emateagatik, kontratazioak ditugu, eta hori opari handia da. Hala ere, jendarean jotzeko aukerarik izango ez bage-nu ere, sortzen jarraituko genuke; funtsean, gozamina delako mugitzen gaituena.

X.L.: Sekretua hori da, ez dago besterik.

M.K.: Zeure buruarentzako jo behar duzu musika aurrena, asko sinetsi behar duzu jotzen duzun horretan. Bestela, kantuak ezingo dituzu ondo defendatu publikoaren aurrean, eta jende-ari ez diozu ezer transmitituko. Barrutik kanpora doan prozesua da. Askotan esaten dut ni oso berekoa naizela, musika neuretzat sortzen dudalako, beste inori gustatuko zaion edo ez pentsatu gabe.

Xabier, askotan aipatzen duzu neurologoek esaten dutela musikak beste ezerk baino gehiago aktibatzen duela burmuina. Rock kontzertu batean sortzen den giroa horren isla garbia da: jendearen saltoak, builak, eromena...

M.K.: Katarsien moduko fenomenoak sortzen dira kontzertuetan. Halako une askoren lekuko izan naiz, eta neuk ere sentitu ditut. Terapia moduko zerbait bihurtzen dira kontzertuak, bai publikoarentzat, bai musikariontzat. Nire barruko deabruak eta egonezinak oholtza gainean askatzen ditut ondoen, eta publikoarengan ere ikusten da gauza bera. Aste osoa lanean pasatu duen pertsona batek, kontzertu batean aukera du barruan pilotutako tentsioa askatze-ko. Ederra da.

Alde horretatik, gure ofizioa oso esker onekoa dela azpimarratu nahi nuke. Igeltsero edo arotz batek bere lana ondo egiten duenean, inor ez zaio hurreratzen "onena haiz" eta halakoak modu sutsuan esatera. Guk abestien bidez jendearen emozioak astintzen ditugu, eta bueltan txaloak, ohituak eta esker oneko hitz ugari jasotzen dugu.

Piano emanaldietan, beste modu batera, baina izango dira halako katarsiak ere, Xabier.

X.L.: Bai, zalantzarik gabe, esentzia bera da, beste modu batera gorpuztu arren. Mikelek kontatu duenaren antzeko esperientziak bizi izan ditut Donostiako Kursaaln edo Varsovia-ko (Polonia) areto batean. Izan ere, rocka izan, folka, edo musika klasikoa, musika sentimentuak eragiteko tresna aparta da. Benito Lertxundi-

rekin askotan hartzen dut kafea, eta bion musika egiteko modua eta esparrua desberdinak izan arren, musikarekiko behar eta nahi berak ditugu, funtsean, musikak bizi gaituelako biok, Mikel bezalaxe.

Zure ibilbidean bada aldaketa nabarmen bat, Xabier. Musika helburu izatetik pertsona xede hartzera pasatu zinen, sarri nabarmendu izan duzunez. Nola eman zen aldaketa?

X.L.: Ez zen nahita bilatutako zerbait izan. Nire gaztetako ametsa kontzertu handiak ematea zen, jende askoren aurrean, Mikelek lortu duen bezala. Ez zen hori gertatu, eta emanaldi xumeak egiten jarri ninduen. Aldi berean, familia bat ere banuen ordurako, eta diru sarrerak behar ziren etxean. Urte batzuk lehenago, Polonian ikasketak egiten ari nintzela, ikusi nuen nire ikaskideek hurrekin saioak egiten zituztela ikastetxeetan-eta. Ideia hori oinarri hartuta, Euskal Herrian gauza bera egiten hasi nintzen, pianoa furgonetan sartu eta batera eta bestera.

Hasieran gogoz kontra ekin nion ikastetxeetako lanari, egia aitortu behar bada. Bi urte pasatutakoan hasi nintzen hurrekin ondo pasatzen eta gozatzen, eta aldaketa bat sumatzen hasi nintzen: eskoletako esperientziek erakutsi zidaten musikak indar ikaragarria duela umeengan. Eskola ia denetan daude heziketa bereziko ikasleak, eta haiengan batez ere, musikak erreakzio harrigarriak sortzen dituela ikusi nuen. Kasu batzuetan, miresgarriak ere bai.

Bateren bat kontatzerik bai?

X.L.: Ikastetxe batean, eskolan behin ere hitz egin ez zuen ikasle bat zegoen, 5 urtekoa. Behar bereziak zituen. Azken ariketa bezala, ikasleei proposatu nien begiak ixteko eta pianoa entzuteko, gero sentitu zutena azal zezaten. Bada, ume hark, hitz egiten hasi eta azalpenak eman zituen. Malkotan ikusi nuen irakaslea; harrigarria izan zen. Halako bizipenak bat baino gehiago izan dira, eta askotan galdetu izan diot neure buruari: zer ote du musikak jendearen burmuinean halako erreakzioak eragiteko?

M.K.: Xabierrek hartu duen bidea txalagarria dela iruditzen zait, eta nire miresmena adierazi nahi nioke. Musika beste maila batera eramaten du bere lanarekin. Nik ere frogatu dut

musika komunikaziorako tresna izugarria dela. Gure kontzertuetan sentitzen duzu hori. Publikoa entzuten dugu ero moduan guk sortutako kantuak abesten. Kantu horiek etxean sortzen ditugu, bakarrik, giro intimoan, eta gero jendeak barru-barruan sentitzen dituela ikustea haluzinagarria da. Abestiek beste dimentsio bat hartzen dute.

Sentimenduez, emozioez eta pertsonen arteko komunikazioaz ari gara hizketan. Horrek guztiak osasunarekin lotura duela esan daiteke. Do Re Ni egitasmoaren barruan, zahartzaro aktiboaren gaineko ikerketa bat ere gidatu zenuen iaz, Xabier. Musikak 60 urtetik gorako pertsonen bizi kalitatea, egoera mentala eta egoera kognitiboa hobetzeko eskaini ditzaken aukerak aztertzea zuen helburu ikerketak. Zer nolako emaitzak bildu zituen?

X.L.: Niretzat esperientzia hura zoragarria izan zen. 85 boluntariok parte hartu zuten ikerketan, eta dantza, kantua eta antzerkia uztartuz, ikusizun bat prestatu genuen. Asmoa zen sei hi-

labetean egitea prestaketa prozesu hori; alegia, pertsona horien burmuina sei hilabetez estimulatatu nahi genuen, horrek eragin zitzakeen onurak neurtzeko.

Hasieratik, bagenekien denbora tarte hori oso laburra zela. Izan ere, neurologoek diotenaren arabera, gutxienez bost edo sei urteko estimulazioa beharko litzateke garunean aldaketak antzeman ahal izateko. Zoritxarrez, espero baino denbora gutxiago izan genuen ikerketa gauzatzeko, izurriteak bete-bete harrapatu gintuelako. Azkenean, estimulazio fasea bost astekoa izan zen; hau da, boluntarioek, bost astez jardun zuten entseguak egiten. Beraz, ez genuen espero ikerketaren emaitzetan datu esanguratsuak topatzea, eta zenbakietan ez zen ezer handirik azaldu, baina egon ziren aldaketa txiki batzuk. Horri balio handia ematen diogu. Alegia, musikoterapia bost astez bakarrik aplikatu zela kontuan izanda, ikaragarria da burmuinean detektatutako hobekuntza txiki horiek gertatu izana.

Izan daiteke guk detektatuko onura horiek kasualitateagatik agertu izana, eta ziurtatzeko, berriro metodo zientifikoa aplikatzea gustatuko litzauguke. Hau da, ikertzen jarraitzea.

Osasunari lotuta, Mikel, hedabideetan hitz egin izan duzu duela bi urte gauditutako minbiziari buruz. Sendatze prozesuan zehar, musikak zer nolako papera jokatu zuen?

M.K.: Minbizia gogor erasotzen eta tratamendu gogorak hartzen ari nintzen uneetan, ez nintzen ezertarako gai. Gitarra alboan izaten nuen, baina ez nuen jotzeko indarrik. Momentu horietan, nire argazkiak eta diskoak ikusten nituen, eta Mikel Anestesia izatetik oso urruti nengoela iruditzen zitzaidan. Nahikoa nuen egunero esnatu, jaiki eta aurrera jarraitzearekin. Arrotza zitzaidan musika munduarekiko gutzia, beste mundu batean sartu ninduen gaixoaldiak.

Hilabete gogor haietan, Iñigo Muguruzaren heriotza ere kolpe galanta izan zen niretzat. Hari omenaldi bat egiteko ideia izan zuten lagunek, eta ordura arte, nik ez nituen baxua eta gitarra ukitu ere egin. Negu Gorriakeko kideek bazuten nirekiko kezka, gaixotasunari buelta ematen hasi nintzen arren, artean pattal nengoelako. Une hartan gauza bitxia gertatu zi-

tzaidan: indar berezi bat sentitu nuen aurrera egiteko; ez dakit, agian Iñigok bidaliko zidan beste aldetik...

Baxua jotzeko gai nintzela ikusita, Iñigoren omenezko kontzertua eman genuen Bilboko Kafe Antzokian, eta oholtza gainean 25 urte gazteagoa sentitu nintzen, oso indartsu. Esperimentzia haren ondotik, musikarako grina berreskuratuta nuen, eta Anestesiarekin entseguak egiteari ekin genion. Beraz, une gogorrenetan ez, baina gaixoardiari buelta ematen hasitakoan, musikak asko lagundu zidan aurrera egiteko.

Bukatu aurretik, Manolo Urbietaz galdegin nahi dizuet. Hari buruz aritu zarete hizketan elkarrizketarako eseri baino lehen. Aipatu duzue, hura aspaldi oharu zen heziketarako musikak eskaintzen zituen aukerez.

X.L.: Zarauzko Ikastolako lehen promozioko irakaslea izan zen Manolo. Musika umeak hezteko erabiltzen zuen, intuizioz seguruenik. Abestiak asmatzen zituen haurrekin Europako ibaiak edo hiriburuak ikasteko, ikaragarria zen. Nire ustez, gizon hura aurreratuegia izan zen bere garairako.

Manolorekin ibili ziren lehen haurren artean, gela berean, bi futbolari profesional eta Andoni Egaña zeuden. Kasualitatea ote da? Musikak presentzia oso handia izan zuen ume haien heziketan, sekulakoa, eta nire ustez, horrek eraginen bat izango zuen haiengan. Kantuz gauza asko egiten zituzten ikasgelan. Zoritxarrez, hori kontra etorri zitzaion Manolori: umeek kantuan beste ezer ez zutela ikasten pentsatzen zuen jendeak.

M.K.: Nik ere ikaragarri miresten nuen Manolo, nire irakaslea ere izan zen. Urte batzuk Antoniano ikastetxean egin nituen, fraile eta sotana ilun artean, dena gaztelaniaz: 'pecados naturales', 'sobrenaturales'... Giro iluna zen. Aurreago, Manolo izan zen gure irakaslea, eta mundu ilun hura koloretsu bihurtu zuen. Errezatetik kantu dibertigarriak abestera pasatu ginen. "Hau ere eskolak hartzea ote da?" errepikatzen nion neure buruari. Primeran pasatzen genuen.

Duela urte gutxi, Manoloren omenezko diskoa koordinatzeko eta nire estudioan grabatzeko aukera izan nuen. Punta-puntako artistekin osatu genuen 'Bakarrik eta libre' diskoa. Ma-

nolo ikaragarri emozionatu zen entzun zuenean. "Rockeroak ni omentzen...", esaten zuen barrez. **X.L.:** Manoloren lan egiteko moduak erakusten du musika beste hainbat esparrutan trebatzeko erabil daitekeela. Alemaniako futbol talde ezagun batean, esaterako, musika bidezko estimulazioak egiten dituzte jokalarien errendimendua hobetzeko.

Ez dugu benetan ezagutzen musikaren potentziala. Rafael Yuste neurobiologo ezagunarekin elkartu nintzen behin, eta garai batean penizilinarekin gertatu zenarekin alderatu zuen musikarekin gerta litekeena. Penizilina iraultza ikaragarria ekarri zuen haren potentziala zuku-tu zutenean; ordura arte, baina, ez zuen izan beste munduko garrantzirik.

Litekeena da, urte batzuk barru, musikarekin ere gauza bera gertatzea, eta bere erabilera

gizarteko alor desberdinetan modu sakonagoan aplikatzea. ■

Ikusi eksklusiban Mikel Kazalisi eta Xabier Lizasori egindako elkarrizketa QR kodea eskaneatuta.

Desnibela 188 m
Zailtasuna
Luzera 7,7 km
Denbora 1 ordu eta 30 minutu

Erreferentziak
0.00 Herriko plaza
0.10 San Martin ermita
1.00 Antillako hondartza
1.30 Herriko plaza

ITSASOAREN ETA LURRAREN OREKA

MIREIA GALARZA BASTIDA

Oriorekin pentsatuta, burura datozen lehen elementuen artean dago itsasoa. Herriak baditu, ordea, itsasotik oso gertu bisitatzeko moduko beste hainbat txoko ere. Horietako bat da Itxaspeko ibilbidea. Zazpi kilometro eta erdi pasatxo ditu, eta ez da 200 metroko desnibel positibora iristen. Beraz, aproposa da edozeinentzat, baita familiako gaztetxoekin egiteko ere.

Orioko plazatik abiatzen da ibilbidea, San Nikolas kaletik, izen bereko elizara iritsi arte. Bertan, Goiko Kaletik barna, eta Pilliku plazatik pasata, goraka jarraitu behar da. Izatez, hori da ibilbideko aldapa nabarmenetakoa. Pixkanaka-pixkanaka, Orioko hilerria pasata, San Martin ermitara iritsiko da mendizalea, eta handik aurrera jarraituta, A-8 autobidera doan errepidearekin egingo du topo. Kontu handiz tunel txikia pasa, eta harribidetik goraka jarraitu beharko du ibilgunea mendizaleak, zebrabidetik pasa eta aldapan gora jarraitzeko. Handik gutxira, bidegurutze bat dago.

Eskuinekoa Kukuarriko bidea da, baina kasu honetan, Itxaspeko ibilbidea egiteko, ezkerreko bidea jarraitu behar da. Puntu horretatik aurrera, zuhaitzez babestuta dago ibilbideko zatia, baina badago begiratoki eder bat ere, atsedena hartu nahi duenarentzat. Handik aurrera, maldan behera jarraitzen du ibilgunea, Itxaspe baserriaren aldamenetik, itsasoko ikuspegi paregabeekin. Hori da, hain zuzen, itsasora begira Orion dagoen

baserri bakarrenetako bat. Handik beheraka jarraitu, eta, konturatzerako, Antillako hondartzan amaitzen da ibilbidea. Urtearen garaia arabe-ra, itsasoa bainu bat hartu edo inguruko tabernetan trago bat hartzea onena!

Motzean

Lau geldialdi

- Bariko San Nikolas eliza
- San Martin ermita
- Itxaspe baserria
- Antillako hondartza

Nola iritsi

- Garraio publikoan: Zarautz nahiz Zumaiatik autobusez zein trenez irits daiteke Oriora. Garraio publikoak utzitako geldialdietatik ez oso urrun dago ibilbidearen hasiera.
- Autoz: Eskualdeko beste herrietatik, Azpeititik edo Zestoatik, esaterako, autoz joan daiteke Orioraino. Uda sasoiaren joanez gero, TAO zerbitzua egongo da martxan, beraz, ordaindu egin beharko dute autoa herrigunearan uzten duten herritarrek. ■

Ikusi eskusiban Xabat Olaizola eta Sara Peña Orioko bizilaguna txangoan, QR kodea eskaneatuta.

TELEBISTAN ERE

GUKA!
erto